

Ziņojums par priekšlikumiem finansiālās un saimnieciskās darbības revīzijas efektivitātes uzlabošanai

I Esošās situācijas apraksts

Tiesību aizsardzības iestāžu darbībā, izmeklējot krimināllietas, bieži ir nepieciešams revidenta atzinums, bet esošajām revīziju veicošajām valsts institūcijām bieži trūkst kapacitātes visu procesa virzītāju pieprasījumu izpildei, savukārt, auditorfirmu veiktās revīzijas ir dārgas. Arī pašvaldību un to uzņēmumu saimnieciskās darbības pārkāpumu gadījumos būtu nepieciešams revidenta atzinums un izvērtējums. Kvalitatīvi un savlaicīgi revidenta atzinumi sekmē ātru patiesības noskaidrošanu un attiecīgā lēmuma pieņemšanu kriminālprocesā.

Pašreiz Latvijas Kriminālprocesa kodeksa noteiktajā kārtībā un atbilstoši 1996.gada 19.marta Ministru kabineta noteikumiem Nr. 67 „Noteikumi par revīzijas veikšanu pēc procesa virzītāja pieprasījuma” pēc izziņas izdarītāja, prokurora, tiesneša vai tiesas pieprasījuma var tikt noteikta saimnieciskās un finansiālās darbības revīzija. Saskaņā ar šo noteikumu 4.punktu revidents ir zvērināts revidents, auditorfirma, Valsts policijas Ekspertīžu centra Revidentu nodaļa vai ministrijas vai citas centrālās valsts iestādes iekšējās revīzijas struktūrvienība, kas saskaņā ar normatīvajiem aktiem savas kompetences ietvaros ir tiesīga veikt revīziju un kuru revīzijas veikšanai ir izraudzījies procesa virzītājs.

Jautājuma risināšanai ar Ministru prezidenta 2004.gada 19.maija rīkojumu Nr. 211”Par darba grupu priekšlikumu izstrādei par finansiālās un saimnieciskās darbības revīzijas efektivitātes uzlabošanu” tika izveidota darba grupa Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja vadībā.

II Veikto revīziju skaits

Valsts policijas Kriminālistikas pārvaldes Grāmatvedības revīziju nodaļā patreiz strādā 5 eksperti-revidenti un darba slodze uz 1 revidentu ir vidēji 8 revīzijas gadā. Vienas revīzijas veikšanai vidēji nepieciešams:

- daļējai dokumentālai revīzijai no 3-5 nedēļas;
- pilnai saimnieciskās un finansiālās darbības revīzijai 6-10 nedēļas.

Revīzijas tiek nozīmētas ar norīkojumu, norādot katrai revīzijai termiņu atkarībā no revidējamā perioda un dokumentu daudzuma. „Lielajās” revīzijās bieži tiek nozīmēti vairāki eksperti.

Nodaļā no 2004.gada 5.janvāra līdz 2004.gada 14.maijam ir pieņemtas izpildei 21 revīzijas, doti 20 norīkojumi revīziju veikšanai. Pabeigtas ir 18 revīzijas, uzsāktas 6 revīzijas. Anulēts 1 revīzijas lēmums, bet 14 revīzijas lēmumi ir „rindā”. Minētajā nodaļā ir pieņemtas izpildei 2002.gadā -32, 2003.gadā - 50, līdz 2004.g. 1. aprīlim - 14 revīzijas. Veiktas 2002.g. - 36, 2003.g. - 38, uz 2004.gada 1. janvāri atlikumā 17 revīzijas.

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs pašreiz ir nozīmējis 2 revīzijas, kuras veikušas auditorfirmas, 1 revīziju veic Valsts kontrole.

Savukārt, praksē prokurori (piemēram, Organizētās noziedzības un citu nozaru specializētās prokuratūras prokurori) samērā reti nosaka revīzijas, jo tās parasti jau ir noteikuši izziņas izdarītāji Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 50. un 109.panta kārtībā.

Prokuratūras statistikas atskaitēs netiek atspoguļota informācija par revīziju noteikšanu. Šādu informāciju varētu iegūt, izanalizējot katru konkrēto krimināllietu, ja lieta nav nodota tiesai, diemžēl īsā termiņā nepieciešamos datus apkopot nav iespējams.

Saskaņā ar Valsts policijas Kriminālistikas pārvaldes Ekspertīžu biroja Grāmatvedības revīziju nodaļas sniegto informāciju apmēram 70% revīzijas tiek noteiktas Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 50. panta kārtībā, pārējās minētā kodeksa 109. panta kārtībā. Pēc prokuratūras vai tiesas pieprasījuma revīzijas tiek noteiktas apmēram tikai 15% gadījumos.

Saskaņā ar Valsts Ieņēmumu dienesta sniegto informāciju, pēc procesa virzītāja pieprasījumiem Valsts ieņēmumu dienests 2003.gadā ir veicis 101 nodokļu auditu (57 juridiskajām personām un 44 fiziskajām personām), bet 2004.gada pirmajos četros mēnešos - 69 nodokļu auditus (30 - juridiskajām personām, 39 - fiziskajām personām). Secināms, ka revīziju (nodokļu auditu) skaitam ir tendence pieaugt.

Saskaņā ar Muitas lietu prokuratūras sniegto informāciju Valsts ieņēmumu dienests 2003. gadā ir veicis 4 nodokļu auditus. Savukārt pēc Ģenerālprokuratūras iesniegtajiem pārbaužu pieprasījumiem Valsts ieņēmumu dienests 2003. gadā ir veicis 11 nodokļu auditus, bet 2004. gada četros mēnešos - 3.

Tieslietu ministrijas Valsts tiesu ekspertīžu birojā tiek veiktas tiesu grāmatvedības jeb ekonomiskās ekspertīzes. Šādu ekspertīžu noteikšanas obligāts priekšnoteikums un iesniedzamais materiāls ir saimnieciskās un finansiālās darbības revīzijas. Šogad līdz 16.jūnijam ir izdarītas 2 tiesu grāmatvedības ekspertīzes, bet 5 atrodas lietvedībā.

III Nepieciešamo revīziju skaits

Sarežģīti ir noteikt plānojamo revīziju skaitu, jo nepieciešamību pēc revīzijām nosaka konkrētas krimināllietas vai pārbaudes materiāla apstākļi.

Pēc Valsts policijas Kriminālistikas pārvaldes Grāmatvedības revīziju nodaļas datiem, ņemot vērā Valsts policijas struktūrvienību un citu institūciju darba apjomu, paredzamais revīziju skaits gadā:

VP Ekonomikas policijas pārvalde	30
VP Organizētās noziedzības apkarošanas pārvalde	7
VP Pirmstiesas izmeklēšanas pārvalde	13
VP pilsētu un rajonu policijas pārvaldes	55
Prokuratūras un VID	12
Militārā policija	3
KOPĀ	120

Lai paveiktu šādu darba apjomu un neveidotos neizpildīto revīziju „rinda” nepieciešams **20** ekspertu-revidentu.

Savukārt, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam revīzijas būtu nepieciešamas praktiski jebkurā krimināllietā, tas ir, vismaz 25 revīzijas gadā (2003.gadā tika ierosinātas 18 krimināllietas, no citām iestādēm pārņemtas 3

krimināllietas, pieņemti 18 lēmumi par attiekušanos ierosināt krimināllietas, 2004.gadā janvārī –aprīlī ierosinātas 8 krimināllietas). Patreiz Birojs daudzos gadījumos izlīdzas, ņemot vērā īpašumu kadastrālo vērtību, kas bieži vien neatspoguļo īpašuma patieso vērtību.

IV Priekšlikumi revīziju efektivitātes uzlabošanai

Darba grupa konstatēja, ka iestāžu, kas veic revīziju, esošā kapacitāte ir neatbilstoša tiesību aizsardzības iestāžu vajadzībām, līdz ar to kapacitātes jautājuma risināšanai ir nepieciešams izveidot **atsevišķu revidentu struktūrvienību, kas strādātu visu tiesību aizsardzības iestāžu vajadzībām.**

Lai nodrošinātu revīziju veicošās struktūrvienības atbilstošu kapacitāti, ir nepieciešami vismaz 25 revidenti. Šādas struktūrvienības izveidošanai 2005.gadā ir nepieciešami Ls 258 031 (skatīt pielikumu). **Darba alga struktūrvienības vadītājam paredzēta Ls 500, vietniekiem Ls 400, revidentiem Ls 300.**

Nepieciešamie finanšu līdzekļi aprēķināti, ņemot vērā revidentu pienākumu apjomu: **Revidents ir amatpersona, kura pēc procesa virzītāja pieprasījuma kvalitatīvi un savlaicīgi veic pilnu, daļēju, kā arī papildu un atkārtotu saimnieciskās un finansiālās darbības dokumentālo revīziju valsts un pašvaldību iestādēs, kā arī uzņēmumos un komercsabiedrībās, neatkarīgi no to īpašuma formas un komercdarbības veida.**

Lai nodrošinātu augstāk minētā uzdevuma izpildi revidenta pienākumi ir:

- 1) veikt visu nepieciešamo, lai kvalitatīvi tiktu veikts revīziju sagatavošanas darbs;
- 2) veikt nepieciešamās pārbaudes revīzijas procesā, ņemot vērā procesa virzītāja vajadzības;
- 3) atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām apkopot un noformēt revīzijas materiālu;
- 4) nepieciešamības gadījumā veikt pretpārbaudes;
- 5) neizpaust datus revīzijas datus un nenodot revīzijas materiālus citām personām.

Revidentam, veicot revīzijas, ir tiesības, kādas noteiktas Ministru kabineta 1996.gada 19.marta noteikumos Nr. 67 “Noteikumi par revīzijas veikšanu pēc procesa virzītāja pieprasījuma”, tas ir:

1) pārbaudīt visus dokumentus, kas attiecas uz veicamo revīziju, naudas apriti un skaidrās naudas atlikumu, kā arī vērtspapīrus, pamatlīdzekļus un citas materiālās vērtības;

2) ar revīziju saistīto jautājumu noskaidrošanai saņemt paskaidrojumus no amatpersonām un privātpersonām;

3) saņemt no amatpersonām nepieciešamās izziņas, kā arī dokumentu norakstus un, ja nepieciešams, izņemt dokumentu oriģinālus, sastādot attiecīgu aktu;

4) pieprasīt veikt pamatlīdzekļu, preču un materiālo vērtību, naudas līdzekļu un norēķinu inventarizācijas, kā arī piedalīties tajās un, ja nepieciešams, aizzīmogot kases un kasu telpas, noliktavas un arhīvus;

5) saskaņā ar likumiem saņemt no kredītiestādēm ziņas par revidējamā objekta kontiem un veiktajām banku operācijām;

6) pieaicināt speciālistus, kuriem ir speciālas zināšanas kādā revīzijai nepieciešamā nozarē.

7) tiesības netraucēti apmeklēt valsts un pašvaldību iestādes, uzņēmumus un uzņēmējdarbības neatkarīgi no to īpašuma formas un uzņēmējdarbības veida, ja tas nepieciešams ar revīziju saistīto jautājumu noskaidrošanai.

Risinot jautājumu par revīziju veicošās struktūrvienības vietu valsts pārvaldē, darba grupa nonāca pie 2 variantiem:

1.Struktūrvienība tiek veidota Iekšlietu ministrijas sistēmā.

Pozitīvie aspekti:

Iekšlietu ministrijā ir Kriminālistikas pārvaldes Ekspertīžu biroja Grāmatvedības revīziju nodaļas, uz kuras pamata būtu vienkāršāk uzveidot jaunu struktūrvienību

Negatīvie aspekti:

Iekšlietu ministrija tāpat kā Ģenerālprokuratūra, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs ir apsūdzotā puse un ir revīziju pasūtītāji, līdz ar to, savā ziņā ieinteresēti revīziju iznākumā.

2.Struktūrvienība tiek veidota Finanšu ministrijas sistēmā.

Pozitīvie aspekti:

Revīzijas kā tādas saistītas ar finanšu jautājumiem un to veikšanai ir nepieciešami dati par nodokļiem u.c. informācija, kas ir tieši Finanšu ministrijas rīcībā.

Negatīvie aspekti:

Šobrīd saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem Finanšu ministrijai nav tiesību veikt šāda veida revīzijas.

Darba grupas vadītāja

J.Striķe